

۳. ظرفیت‌ها و زمینه‌های همگرایی اقتصادی در خلیج فارس

در کنار چالش‌هایی که برای همگرایی در منطقه‌ی خلیج فارس ذکر شد، پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های قابل توجهی نیز در این راستا وجود دارد. در این بخش به بررسی مهم‌ترین این ظرفیت‌ها می‌پردازیم. توجه به ظرفیت‌های منطقه‌ای به تدریج زمینه‌ی همکاری بلندمدت بازیگران این منطقه را فراهم خواهد کرد؛ رویکردی که هم‌سو با منافع و امنیت ملی همه‌ی کشورهای منطقه است.

۳-۱. دین رسمی مشترک

دین اسلام به‌عنوان یک ظرفیت مهم در مسیر همگرایی در منطقه‌ی خلیج فارس محسوب می‌شود. هرچند که بهره‌برداری از این عامل مهم همگرایان، نیازمند توجه به برخی شروط دیگر از جمله پرهیز از مؤلفه‌های تفرقه‌انگیز مذهبی و تأکید بر مؤلفه‌های وحدت‌آفرین دین اسلام است. چیزی که در طول دهه‌های گذشته باعث اختلاف شدید ایران و عربستان سعودی شده، رویکرد ایدئولوژیک هر دو کشور در سیاست خارجی منبعث از مبانی مذهب شیعه و سنی بوده است. درحالی‌که تصمیم‌گیران هر دو کشور می‌توانند در سیاست‌گذاری داخلی و خارجی به دین اسلام، به‌عنوان عامل همبستگی و همگرایی دولت‌های اسلامی بنگرند. از دید نگارنده مؤلفه‌های همگرایان دین اسلام به‌مراتب قوی‌تر از برخی جنبه‌های واگرایان مذاهب اسلامی است؛ اما مشکل این‌است که مقامات این دولت‌ها بیشتر بر اصول و ارزش‌های مذهبی خود تأکید دارند، تا اشتراکات دینی بین دولت‌های اسلامی. نتیجه‌ی این مسئله، بازتولید منازعات فرقه‌ای و مذهبی در سطح داخلی و منطقه‌ای است؛ منازعاتی که زمینه‌ی ظهور و فعالیت گروه‌های تروریستی را نیز در منطقه فراهم کرده است.

۳-۲. موقعیت ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی خلیج فارس

موقعیت ویژه‌ی ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی خلیج فارس به‌گونه‌ای است که فرصت‌ها و تهدیدات مشترکی را پیش‌روی کشورهای حوزه‌ی این منطقه قرار می‌دهد. خلیج فارس مهم‌ترین محور ارتباط بین اروپا، آفریقا، آسیای جنوبی و